

je povedala vodja delavnice, etnologinja Tanja Rožembergar Šega. Skupina, ki jo je vodila, je preučevala cerkvene praznike v celjski dekaniji in dokumentirala različne oblike verske pobožnosti na tem območju. Iskali so odgovore na vprašanja o tradiciji in motivih za obhajanje cerkvenih praznikov, s posebnim poudarkom na veliki noči in božiču ter praznikih, ki so specifični za posamezne župnije. Eden takih praznikov je tudi porcijunkula, ki jo praznujejo na dan sv. Franciška Asiškega 2. avgusta. Zanimivi obredi, kot je blagoslov zelišč in rož, so se v župniji sv. Cecilije ohranili, vendar porcijunkule ne obhajajo tako množično in slovesno kot nekoč.

Mentor skupine, ki se je posvetila državnim praznikom, je bil zgodovinar Tone Kregar. Povedal je, da so delo zasnovali na osnovi zgodovinske metodologije. »Seveda smo raziskovanje nadgradili s pogovori z informatorji ter zadostili tudi kriterijem terenskega dela in se tako za korak približali etnologiji.« Na podlagi časopisnih virov so skušali ugotoviti, kaj in kako se je praznovalo v Avstro-Ogrski ter kasneje v kraljevini in socialistični »različici« Jugoslavije. Pozorni so bili predvsem na simboliko, ki je spremljala prireditve, in na uradno državno propagando, ki je praznike dopolnjevala in utrjevala.

Tretji krog – osebne praznike – so sklenili pod mentorstvom absolventa etnologije Dana Podjeda. Posebno pozornost so namenili ciklično ponavljajočim praznikom (god, rojstni dan ...) in pri tem ugotavljali časovno transformacijo praznovanja. Tako so ugotovili, da so do druge svetovne vojne osebne praznike obhajali skromno, v družinskem krogu, v marsikateri revnejši družini pa si rojstnodnevnih slavij in godovanj sploh niso mogli privoščiti. Po drugi svetovni vojni je rojstni dan postal najpomembnejši ciklično ponavljajoč osebni praznik, god pa je izgubil pomen.

Zanimiva so bila darila, ki so jih člani skupine zbrali na terenu. Precej časa so se mudili v slaščičarni Zvezda, ki zaradi dolge tradicije hrani zajeten vir fotografskega gradiva. Analiza je pokazala, da se je oblika tort, ki so še vedno simbol praznovanja, precej spremenila. Danes so torte prirojene za vsako priložnost. Tako si abrahamovci lahko privoščijo to sladico v obliki znane modre tablete za pomoč pri erektilni disfunkciji.

Praznovanja osebnih praznikov so z leti postajala bolj individualna in vse manj klišejska. Kljub se nekateri elementi slavja časovno le malo spreminjajo. Tako se tudi na tem področju socialne kulture prepletata tradicija in inovacija.

Pestra, kot je bila letošnja delavnica, je bila tudi predstavitev dela v Muzeju novejšje zgodovine Celje. V počastitev osmega rojstnega dne delavnice je Tanja Rožembergar Šega razrezala torto v obliki osmice, ki so jo pripravili v slaščičarni Zvezda, znana celjska gostinka in informatorka Irma Belaj pa je raztegnila harmoniko. Slavju potem ni bilo konca.

Drugi članki ali sestavki/1.25

dr. Naško Križnar

POLETNA ŠOLA VIZUALNEGA

Nova Gorica, 8.-17. septembra 2000

Tudi letos je v Novi Gorici potekala tradicionalna Poletna šola vizualnega v organizaciji Avdiovizualnega laboratorija ZRC SAZU iz Ljubljane in območne izpostave Sklada za ljubiteljske dejavnosti iz Nove Gorice ter s finančno podporo Občine Nova Gorica.

Letošnje Poletne šole, četrte po vrsti, se je udeležilo 13 slušateljev iz Slovenije in Italije, in sicer iz Ankara (2), Kranja (1), Ljubljane (5), Nove Gorice (2), Ospedaletta di Gemoni (1), Vogrškega (1) in Vrabč (1). Med njimi je bilo sedem podiplomskih študentov antropologije, pet etnologov in folkloristov (med njimi dva magistra in en doktor znanosti) ter ena dijakinja.

Za visoko strokovno raven letošnje Poletne šole so poskrbeli predavatelji iz Slovenije in iz tujine. Potekale so vse načrtovane delavnice, in sicer:

Delavnica Allison Jablonko: Vizualni zapisi

Dr. Allison Jablonko je vizualna antropologinja (ZDA), neodvisna raziskovalka, avtorica dokumentarnih filmov o kulturi novogvinejskih plemen. Tako kot lani je tudi letos vodila delavnico za snemanje in analizo vizualnega gradiva. Njeno učenje izvira iz nauk Margaret Meadove, katere učenka je bila. Poljubni posnetki (vizualni izpisi) lahko postanejo antropološki vir, če jih znamo razbirati na poseben način. Še bolje pa je, če se naučimo raziskovati s pogledom skozi objektiv kamere.

Delavnica Beate Engelbrecht: Razsežnosti etnografskega filma in vizualne antropologije

Dr. Beate Engelbrecht je vizualna antropologinja na Inštitutu za znanstveni film (IWF) v Göttingenu (Nemčija). Slušatelje je vodila v svet vizualne antropologije na podlagi vpogleda v etnografski film. Predstavila je svoje izkušnje pri snemanju etnografskih filmov, ki so hkrati tudi raziskovalni projekti. Vodila je diskusije po projekcijah svojih filmov in filmov Inštituta za znanstveni film v Göttingenu.

Delavnica Naška Križnarja: Uvod v proizvodnjo etnografskega filma

Dr. Naško Križnar (Slovenija) je etnolog in vizualni antropolog v Avdiovizualnem laboratoriju ISN ZRC SAZU in docent za vizualno antropologijo. Predstavil je organizacijske in metodološke priprave na snemanje etnografskega filma.

Delavnica Toneta Račkega: Kreativna uporaba male video kamere

Tone Rački (Slovenija), akad. slikar, cineast in filmski pedagog ter publicist. Je samostojni kulturni delavec, avtor priročnikov o videosnemanju in o risanju. Vodil je delavnico za kreativno uporabo male video kamere. Slušatelje je korak za korakom vodil v razumevanje kamere kot pripomočka za konstrukcijo slike.

Delavnica Mihe Pečeta: Digitalna video montaža

Miha Peče (Slovenija) je absolvent umetnostne zgodovine in sociologije kulture ter cineast. Slušateljem je predstavil delovanje

digitalne video montaže in asistiral pri izvedbi letošnje produkcije.

Vsako delavnico so sestavljala predavanja in vaje, razen delavnice Naška Križnarja in Beate Engelbrecht, ki sta ju sestavljala samo predavanja.

Delo je potekalo v dijaškem domu v Novi Gorici v treh dnevniških seansah, dopoldne in popoldne, večeri pa so bili namenjeni projekcijam izbranih dokumentarnih filmov in diskusiji. Skupaj je bilo prikazanih devet dokumentarnih filmov, med njimi je bil premierno prikazan film Piščalka, o znameniti arheološki najdbi koščene piščalke iz Divjih bab.

V Poletni šoli sta nastala dva video filma: Vizualni zapisi s tržnice (VHS, 27 min.) in Srečal sem Petra (VHS, 16 min.). Prvi je skupinsko delo v delavnici Allison Jablonko, drugi pa je individualno delo lanskoletnega in letošnjega slušatelja, mag. Roberta Dapita.

Novost letošnje Poletne šole je bilo usposabljanje na digitalni video montaži. Opremo nam je posodil sponzor Silicon Studio iz Ljubljane, video projektor nam je posodila Srednja ekonomska šola v Novi Gorici, za drugo tehnično podporo pa je poskrbel avdiovizualni laboratorij ZRC SAZU iz Ljubljane.

Značilnost letošnje šole vizualnega je v primerjavi s prejšnjimi velika udeležba pripadnikov humanističnih disciplin, antropologije, etnologije in folkloristike. Tako se šola profilira v specializirano dodatno usposabljanje raziskovalcev za proizvodnjo in uporabo vizualnih informacij ter komunikacij.

Na koncu so slušatelji prejeli diplome o udeležbi, ki jih nekatere fakultete priznavajo kot potrdilo o seminarskem oziroma strokovnem usposabljanju.

Drugi članki ali sestavki/1.25

dr. Naško Križnar

SIMBOLNI VIDIKI VIZUALNE KULTURE

Mednarodna konferenca z navedenim naslovom je potekala v Ljubljani, od 9. do 11. maja 2000, v organizaciji Avdiovizualnega laboratorija ZRC SAZU. Omogočili so jo: Ministrstvo za znanost in tehnologijo RS, Oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost Mestne občine Ljubljana in Raziskovalni sklad ZRC SAZU.

Vsebinska opredelitev konference je temeljila na predpostavki, da je vizualno polje lahko vir podatkov o konkretnem in partikularnem v kulturi, lahko pa je le videz, ki se mnogokrat izkaže za orodje reprezentacije ali samoprezentacije posameznikovih ali kolektivnih ideologij. Tedaj govorimo o vizualnih pojavih kot o simbolih, metaforah, alegorijah in mitih.

Vsebinsko konference bi lahko uvedli z besedami Sola Wortha in Jaya Rubyja: *»This (symbolic) environment is composed of the symbolic modes, media, codes, and structures within which we communicate, create culture, and become socialized. The most pervasive of these modes, and the one least understood, is the visual-pictorial.«*

Odkrivanje simbolnega v vizualni kulturi se začne pri vizualni produkciji posameznika in sega do vizualnih sistemov sodobne družbe.

Na konferenci smo obravnavali tematiko različnih področij humanističnih in socioloških raziskav: ljudsko kulturo, množične

medije, domači video in fotografijo, interaktivne tehnologije, kulturno krajino in notranje vizualne svetove.

Pred začetkom konference je izšla brošura s programom in povzetki predavanj ter delavnic v slovenskem in angleškem jeziku.

Konference se je udeležilo 10 predavateljev (od 13 prijavljenih). Zaradi bolezni nista prispela Peter Crawford, teoretik vizualne antropologije in avtor vizualnih etnografskih projektov, in Irina Kosikova, avtorica interaktivnih vizualizacij ljudske kulture. V zadnjem trenutku pa je sodelovanje odpovedal tudi Dušan Ogrin, preučevalec kulturne krajine.

Kljub temu je konferenca ohranila poudarjeni večdisciplinarni status, ki je bil načrtovan že od začetka. Preučevanje simbolnega v vizualni kulturi namreč ni samo domena etnologije ali kulturne antropologije. S pojmom simbolnega se srečujejo tudi izdelovalci (producenti) vizualij v znanosti in umetnosti. Vizualija je lahko dokument znanstvene raziskave, lahko pa je tudi umetniški izdelek. Vsekakor je vizualija kulturni akt. Kot takega so ga obravnavali vsi predavatelji. Le da je enim pomenil paket informacij o partikularnem, drugim izraz reprezentacijskih postopkov in ideologij, tretjim pa vizualno komunikacijo z zunanjim svetom.

Tematika konference je novost v naši etnologiji in kulturni antropologiji. Povezana je s poljem vizualne antropologije, ki je v Sloveniji razmeroma redka specializacija. Zato se ne smemo čuditi, da se je naša strokovna javnost na konferenco sramežljivo odzvala.

A po krivici.

Naj omenim »premierne« teme konference (premierne vsaj za Slovenijo).

Marija Stanonik je predstavila problem vizualizacije abstraktnih motivov v slovenski slovstveni folklori. Prikazala je pregled in razvoj vizualizacij mitoloških likov.

Saša Roškar je menila, da je lokalna televizija zrcalo lokalne kulture. Vesna Moličnik je predstavila vizualno samopredstavitel kot del kulturne izkušnje.

Ian Edgar (Velika Britanija) je na svoji delavnici izzval v udeležencih proces notranjih podob (imagework), ki lahko služi v terapevtske namene, v povezavi z biografsko metodo pa je lahko del raziskovalne metode, zlasti v razvijanju tako imenovane osebne antropologije.

Ana Kučan je opisala svojo izkušnjo kulturne krajine, polne simbolnih pomenov, ki jih pridajajo družbeni procesi oziroma družbeni sistem komunikacije. Tako tudi naravna krajina vstopa v človekov kulturni svet.

Barbara Glowczewski Barker (Francija) je predstavila svoj izjemni CD-ROM, plod večdesetletnega dela med avstralskimi aborigini. Nakazala je razmerje med različnimi aboriginskimi znaki in to, kako digitalne povezave s hiperlinki omogočajo boljše razumevanje puščavske vizualne komunikacije. Njeno delo ohranja mitični svet aboriginske kulture, ga hkrati aktualizira in s tem omogoča našo komunikacijo z njim.

Metje Postma (Nizozemska) je pokazala svoj film o poslednjih rejcih delovnih konj na Nizozemskem, ki je hkrati raziskava in prezentacija tematike.

Marina Gržinič - Mauhler je na podlagi umetniško-dokumentarne fotografije opisala oblike re-artikulacije simbolnega, ki vizualno vežejo na strukture višjega reda, na primer konstrukcije in simulacije.

Nadja Valentinčič je predstavila svoje preučevanje vrtnice kot simbola Nove Gorice, kot ga je izvajala z uporabo video kamere na Poletni šoli vizualnega leta 1999.